

STAMBOOM DOSSIER

GRAAF REINALD I VAN GELRE EN ZUTPHEN (1255 - 1326)

Ook wel genoemd Reinald en bijgenaamd De Strijdbare.

Gehuwd met Irmgard van Limburg.

Versie 1.3 171001 bewerkt door auteur ir. René A.M. Martens RI Msc.

Reinald I van Gelre (geboren 1255 - Monfort, 9 oktober 1326). Hij was ook bekend als Reinald de Strijdbare. Reinald I was graaf van Gelre van 10 januari 1271 tot zijn dood.

Reinald werd geboren als zoon van Otto II, graaf van Gelre. In 1276 trouwde hij met Imgard van Limburg (xxxx-1283), de erfgename van hertog Walram IV van Limburg. Dit huwelijk bleef kinderloos.

In 1286 trouwde hij met Margaretha van Vlaanderen (1272-1331), dochter van Guido van Dampierre.

- ❖ Graaf van Gelre en Zutphen van 1271 tot 1326.
- ❖ Hertog van Limburg van 1281 tot 1288.

Gehuwd (1) ca. 1276 met Ermgard van Limburg, overleden 6-1283, begraven in Klooster Graefenthal, dochter van Hertog Walram VI van Limburg en Jutta van Kleve.

Gehuwd (2) op 3 juli 1286 te Namur met Margareta van Vlaanderen, overleden 1331, begraven te Klooster Graefenthal, dochter uit zijn tweede huwelijk van Graaf Guido III van Dampierre (1226 – 1 maart 1305) en Isabella van Luxemburg (1246 – 25 september 1298).

Margaretha van Dampierre

In 1282 trouwde zij met Alexander (1263-1283), zoon van Alexander III van Schotland, maar deze overleed reeds een paar jaar later zonder de troon te hebben beklommen. Haar vader koppelde haar daarna, in 1286, aan Reinald I van Gelre, sedert 1283 weduwnaar van erfherzogin Irmgard van Limburg.

Kinderen Reinald I

Uit het 1ste huwelijk:

1. **Elisabeth van Gelre**, trouwt op 17 maart 1249 met graaf Adolf VII van Berg, zoon van Graaf Adolf VI van Berg en Margaretha van Are-Hochstaden. Zij zal op 31 maart 1313 komen te overlijden.
2. **Margareta van Gelre**, trouwt voor 1262 met graaf Enguerrand IV de Coucy et Oisy. Zij zal voor 1286 overlijden.

Uit het 2^e huwelijk:

3. **Hertog Reinald II** (de Zwarte/de Rode 1295-1343).
4. **Margareta**, geboren voor 1305, overleden 1331/1333.
Gehuwd met Graaf Dirk IX van Kleef, zoon van Graaf Dirk VIII van Kleef en Margareta van Kiburg.
5. **Guido**, overleden na 1315 te Arnhem, begraven te Arnhem.
6. **Philipp**, jong overleden.
7. **Elisabeth**, overleden 1354 te Köln, begraven te Klooster St.Klara (Köln). Abdis van St.Klara te Köln.
Ondertrouwd (1) op 9 augustus 1299 met Godfried van Brabant, heer van Aarschot.
Ondertrouwd (2) 1314 met Hertog Albrecht II van Oostenrijk, of mogelijk zijn tweelingbroer hertog Hendrik van Steiermark, zoon van Koning Albrecht I van Oostenrijk en Elisabeth van Görz-Tirol.
8. **Philippa van Gelre**, overleden op 23 augustus 1352, non in het klooster St.Klara te Köln.

Tijdsbeeld

1255

Geboren.

1274

11 maart 1274 huwelijk met Irmgard van Limburg.

1277

Reinald I verleent stadsrechten aan Groenlo

1279

Koop graafschap Kessel evenals de heerlijkheidsrechten en Mönchengladbach.

1279

Co-hertog van Limburg.

1284

Erfenis: het kasteel en de heerlijkheid Montfort.

1286

Gehuwd 1286 met Margareta van Vlaanderen.

1288

Slag bij Woeringen verloren op 5 juni 1288.

1290-1296

Verpanding van Gelre.

1317

Door de Duitse tegenkoning Frederik de Schone in de rijksvorstenstand verheven.

1318

Wordt hij afgezet. Sindsdien regeerde zijn zoon onder voogdij.

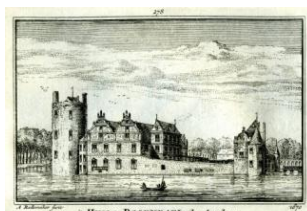
1320

In 1320 werd Reinald I door zijn eigen zoon, Reinald II, gevangengezet.

1326

Overleden donderdag 9 Oktober 1326 te Montfort. Begraven klooster Graefenthal.

Kasteel Rosendael

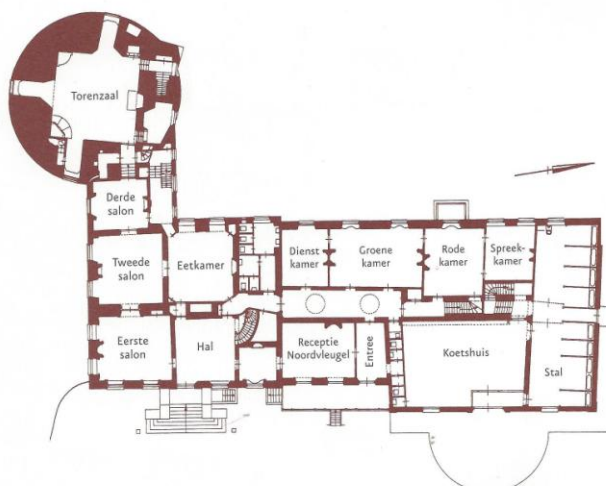
Bron Stichting Geldersche Kasteelen.

Circa 1884

Burgt Rosendael is gesticht door graaf Reinald I van Gelre heeft in de loop van de jaren vele veranderingen ondergaan. Beroemd zijn de latere bedriegertjes en schelpen tuin.

Na de kinderlose Reinald IV ging het kasteel over naar families Van Egmont, vanaf 1516 Van Scherpenseel, vanaf 1579 Van Dorth, vanaf 1644 Van Arnhem, vanaf 1721 Van Torck en 1902 Van Pallandt en werd in 1978 eigendom van Het Geldersch Landschap en kasteleen, die het kasteel vanaf 1985 volledig hebben hersteld.

Heerlijkheid & kasteel Montfort

In 1277 draagt Hendrik van Gelre (ex-bisschop van Luik) de heerlijkheid Montfort met Nieuwstadt, Echt, Vlodrop, Posterholt, Roosteren en St.Odiliënberg over aan Reinald I. Kasteel Montfort is de ruïne van een (onregelmatige) vierkante waterburcht. Het staat ten westen van het stadje Montfort in Limburg.

Kasteel Montfort werd gebouwd rond 1260 door Hendrik van Gelre. Deze was prins-bisschop van Luik en was een zoon van graaf Gerard III van Gelre (ca.1185-1229).

Hendrik bouwde het kasteel op een heuveltje in een moeras. Het heuveltje werd met zand opgehoogd, waarna de huidige ringmuur en zijn ronde hoektorens werden opgetrokken. In 1267 voltooide Hendrik het kasteel door een Brabantse verdedigingstoren aan de Maas te laten afbreken, waarna de bouwmaterialen naar Montfort werden afgevoerd om de ringmuur en de hoektorens af te bouwen.

De verwoesting van de Brabantse toren was niet de eerste misstap van Hendrik, die door de paus gewaarschuwd werd om zijn wangedrag te staken. Omdat dat geen effect had, werd Hendrik in 1274 als prins-bisschop afgezet. Hierop verliet hij Luik om zich op kasteel Montfort te vestigen. Het wangedrag van Hendrik werd hem uiteindelijk toch fataal: in 1285 werd hij gedood terwijl hij met een bende plundersaars kasteel Franchimont (België) probeerde binnen te vallen.

Na de moord op Hendrik III kwamen in 1284 het kasteel en de heerlijkheid Montfort, een district van het hertogdom Gelre, aan zijn neef graaf Reinald I van Gelre (1255-1326). Reinald liet het kasteel uitbreiden met een zeer moderne donjon in het midden van de westelijke weermuur. Daarnaast vertrouwde hij het kasteel toe aan een drossaard, die namens hem voor de verdediging en het bestuur van het gebied moest zorgen.

Nog in 1279 kocht hij het graafschap Kessel aan evenals de heerlijkheidsrechten over de linker-Maasoever en Mönchengladbach. Reinald woonde niet op het kasteel, maar heeft er tegen zijn wil toch zijn leven geëindigd: in 1318 werd hij door zijn zoon Reinald II afgezet en werd vervolgens in de kerker van de donjon opgesloten. Daar stierf hij in 1326 na jaren gevangenschap.

In tegenstelling tot zijn vader verbleef graaf Reinald II regelmatig met zijn hofhouding op het kasteel. In 1339 kreeg hij de hertogentitel, waarna hij het kasteel liet uitbreiden met woonvleugels binnen de ringmuur, zodat het kasteel een volwaardige hertogelijke residentie werd. Het kasteel bleef een residentie van de hertogen van Gelre tot ver in de 15de eeuw. Het werd ook het militair-politiek centrum van de hertogen in deze streek.

In de 15de eeuw kwam de positie van de hertogen van Gelre onder druk te staan. Het naburige hertogdom Brabant was in handen gekomen van de Bourgondiërs en nu begon Gelre oorlogen te voeren om zijn onafhankelijkheid te handhaven.

In de strijd tegen de Bourgondiërs en later tegen de Habsburgers was het kasteel in 1473-1477 eerst onneembaar, maar het werd in 1493 uiteindelijk toch bezet door de Bourgondiërs. Het werd later terugveroverd door de Geldersen.

In 1535 werden om het kasteel heen vestingwerken aangelegd. Maar dat hielp niet: in 1543 werd kasteel Montfort door troepen van Karel V ingenomen en totaal uitgebrand. In hetzelfde jaar kwam een einde aan de onafhankelijkheid van Gelre en het hertogdom werd opgenomen in het Habsburgse rijk van Karel V.

Na de Slag bij Woeringen

In 1279 werd hij co-hertog in Limburg en vanaf 1281 tot 1288 was hij solo-hertog van Limburg. Hij koos in de Limburgse successie-oorlog samen met het aartsbisdom Köln partij tegen

Brabant, verloor de beslissende slag bij Woeringen op 5 juni 1288, als gevolg hiervan gedwongen om zijn graafschap voor vijf jaar te verpanden aan zijn schoonvader (1290-1295)

Bij de slag bij Woeringen in 1288 wilden de graven van Gelre hun macht uitbreiden over het hertogdom Limburg, wat evenwel jammerlijk mislukte. Volgens legende gaf hij zich over met twee veren in elke hand. Reinald II had zich hiervoor echter diep in de schulden gestoken.

Koning Frederik III de Schone (Wenen, 1289 - Gutenstein, 13 januari 1330), uit het huis Habsburg, was een zoon van keizer Albert I en van Elisabeth van Gorizia-Tirol (dochter van Meinhard II van Gorizia-Tirol).

Reinald I werd in 1317 door de Duitse tegenkoning Frederik de Schone in de rijksvorstenstand verheven, hetgeen echter door keizer Lodewijk IV niet erkend werd. In 1318 werd hij afgezet. Daarna regeerde zijn zoon onder voogdij. In 1320 werd Reinald I door zijn eigen zoon, Reinald II, gevangengezet in de kerker van de Grauwert, een verdedigingstoren van kasteel Montfort. Daar zou hij zes jaar later overlijden.

Reinald I werd op 21 oktober 1326 in het klooster Graefenthal begraven.

In 1320 wordt Viersen gelders, in 1326 komt Wachtendonk aan Gelre, in hetzelfde jaar wordt de heerlijkheid Bredevoort gekocht, Erkelenz krijgt stadsrechten (1326).

Reinald I, een erfgenaam met ambities

Reinald I wordt rond 1255 geboren. Als enige zoon tussen vijf dochters groeit hij op. Nooit hoeft hij zich iets te ontzeggen, want als "kroonprinsje" wordt hij op handen gedragen. Op 16-jarige leeftijd erft hij een groot gebied van zijn vader graaf Otto II. Reinald I's ambities reiken echter verder. Hij is nog een jongeling als hij op 11 maart 1274 trouwt met Irmgard van Limburg, een zwakke en ziekelijke vrouw. Zij is enig kind van hertog Walram V van Limburg en Jutta van Kleef. Die hertogshoed lijkt vader Otto II wel wat en dat is ook de voornaamste reden voor het huwelijk van Reinald I met Irmgard.

Politieke strijd om Limburg ontbrandt

Als de hertog van Limburg in 1280 sterft, heeft hij geen zoon om hem op te volgen. De strijd om het hertogdom Limburg begint. De Rooms-Koning Rudolf van Habsburg draagt het bestuur op aan Irmgard als enig erfgenaam en Reinald I laat zich als hertog huldigen. Irmgard sterft in 1283 zonder dat zij kinderen heeft gekregen. Reinald I is echter niet van plan om het bestuur over Limburg uit handen te geven. De Maas stroomt immers door Limburg en dat betekent aantrekkelijke tolheffing.

Graaf Adolf van Berg, een buurman van Reinald I, meent op grond van familiebanden aanspraak te kunnen maken op het Limburgse hertogdom. Hij is de broer van de overleden Walram VI en de enige met een directe bloedband met de hertogen van Limburg. De graaf van Berg betwist op grond hiervan de verre familierechten van Reinald I en vreest tevens de macht van Gelre. De graaf van Berg heeft geld noch machtige bondgenoten die hem kunnen helpen.

Hij verkoopt zijn aanspraak aan de machtige hertog Jan I van Brabant. De daadkrachtige hertog van Brabant is inmiddels zijn zwakzinnige oudere broer opgevolgd. Hertog Jan I heeft verontrust toegezien hoe de rijkdom en macht van zijn Gelderse buurman is toegenomen. Hij grijpt het aanbod van de graaf van Berg graag aan om zijn Gelderse buurman een halt toe te roepen. Als immers Reinald I voorgoed Limburg verwerft, heeft hij met Gelre een geweldige wig gedreven tussen Brabant en het Duitse achterland. Alle handelswegen lopen dan over Reinald I's grondgebied. Reinald I weet dit uiteraard ook en hij geeft zijn aanspraken niet op. Ook al weet hij dat hij een machtige tegenstander voor zich heeft. In 1283 is het oorlog.

Gelre's politieke allianties

De graaf van Gelre en de hertog van Brabant zoeken bondgenoten. Reinald I krijgt steun van naaste burenen, de graven van Gulik en Kleef, Nieuwenaar, Salm en Luxemburg. De vroegere vriend van de hertog van Brabant, nu aartsbisschop van Keulen, Siegfried van Westenburg, loopt over naar Reinald I's kamp. Ook de voorvader van onze Willem van Oranje, graaf Adolf van Nassau, steunt Reinald I. De meeste edelen in Limburg, waaronder de heer van Valkenburg, steunen Reinald I. Ruïne Valkenburg van wat eens de burcht was van deze

eigenzinnige ridder torent nog steeds op boven de gelijknamige plaats in Limburg. De heren van Valkenburg zijn verre familie van Reinald I.

Een nieuw politiek huwelijk

Reinald I's tweede huwelijk staat ook in het teken van de politiek. Op 3 juli 1286 hertrouwt hij in Namen met Margaretha van Vlaanderen (xxxx-1331), dochter van de immens rijke Guido van Dampierre, graaf van Vlaanderen (1225/6-1304) en Isabella van Luxemburg (overleden 1298).

Zij schenkt hem drie zonen en drie dochters, waaronder de gewenste troonopvolger Reinald II. De andere kinderen zijn: Guido, Philips, Elizabeth (Isabella), Philippa, en Margaretha. Guido en Philips zijn jong overleden, de eerste na 1315.

Op 9 augustus 1299 verlooft Elizabeth zich met Godfried van Brabant, heer van Aerschot. In 1314 wordt voorgenomen dat zij met hertog Albrecht II van Oostenrijk zal trouwen, maar tot een huwelijk komt het beide keren niet. Teleurgesteld wijdt zij haar leven aan God; zij wordt abdis van het klooster Sint-Clara in Keulen.

Philippa wordt non in hetzelfde klooster waar haar oudste zuster abdis is. Zij zal op 23 augustus 1352 overlijden.

Margaretha trouwt met graaf Diederik IX van Kleef, zoon van graaf Diederik VIII van Kleef (1256/7-1305) en Margaretha van Kiburg.

Slag bij Woeringen – deel 2

Zoals gebruikelijk worden rooftochten in elkaars gebied georganiseerd. Successen van betekenis zitten er niet bij. Totdat de hertog van Brabant van twee kanten Gelre binnenvalt. Om zijn gebied te beschermen moet Reinald I Limburg verlaten. De hertog van Brabant trekt zich terug in Tiel, dat in die tijd nog van Brabant is. Een hevig gevecht volgt en vele Gelderse edelen komen om. De hertog trekt daarop ongehinderd de Bommelerwaard binnen en neemt Zaltbommel in.

Hertog Jan I wordt eveneens niet door de minsten bijgestaan: de graven van Berg, Bourgondië, Hessen, Loon (in Belgisch Limburg) en de bisschop van Luik, een zwager van de Brabantse hertog. Ook Floris V van Holland steunt zijn goede vriend Jan I, zonder dat de Hollandse graaf zich overigens actief in de strijd mengt. Daarnaast hoopt hertog Jan I op de hulp van de rijkssteden Aken en Keulen, waarvan van de laatste de burgerij het voortdurend aan de stok heeft met hun aartsbisschop.

Reinald I wordt uitgedaagd voor een veldslag en heeft de keus aan welke oever de legers elkaar zullen ontmoeten. Hij neemt wijselijk het aanbod niet aan. Zijn leger heeft net een pijnlijke nederlaag geleden en is nodig aan verversing toe. Een jaar later keert hij terug om Tiel in te nemen. Als wraak voor Zaltbommel steekt hij Tiel in brand. Zo gaat het vijf jaar voort. De Keulse aartsbisschop valt het graafschap Berg binnen en het aartsbisdom Keulen wordt geplunderd door Brabantse troepen. In de hele Maas- en Rijnstreek van de Ardennen tot aan de Stichtse grens stijgen de rookwolken op.

Het conflict zal uitmonden in een veldslag bij Woeringen. De slag bij Woeringen zal, na aanvankelijk een sterk begin van de Gelderse troepen, uitlopen op een geweldige nederlaag. Ware Geldersmannen en -vrouwen zien de vervelende link naar Woeringen niet meteen. Dappere Gelderse harten durven natuurlijk hun geschiedenis onder ogen te zien.

Na Woeringen: verlies kasteel Wassenberg

Om Reinald I uit zijn gevangenschap te bevrijden vallen Gelderse troepen Brabant binnen, maar tegen deze machtige tegenstander kunnen ze niet op. Reinald I's schoonvader graaf Guido van Vlaanderen weet nu wel succesvol te bemiddelen. Samen met de koning van Frankrijk weet de graaf van Vlaanderen Reinald I vrij te krijgen. Reinald I moet zwaar voor de vrede betalen.

Hij moet afstand doen van zijn rechten op Limburg en daarnaast moet hij vier kastelen, waaronder zijn voorvaderlijk kasteel Wassenberg afstaan. Tiel valt terug aan Brabant, maar daarvoor ontvangt Reinald I Zaltbommel en de Bommelerwaard retour. Verder moet Reinald I alle oorlogsschade betalen.

De verpanding van Gelre, 1290-1296

De oorlog om Limburg heeft Gelre aan de rand van de afgrond gebracht. Steden en kastelen zijn beschadigd, landen uitgeput, streken verwoest, verscheidene edelen zijn in de slag gedood of verkeren in gevangenschap. De schatkist is leeg en de bevolking leeft in armoede. Om het benodigde geld voor de opbouw bijeen te krijgen moet Reinald I zijn graafschappen Kessel, Gelre en Zutphen in pand geven aan zijn immens rijke schoonvader Graaf Guido III van Dampierre (van Vlaanderen).

Hiervoor krijgt graaf Guido van Vlaanderen het recht deze graafschappen vijf jaar te exploiteren, of totdat alle schulden afbetaald zijn. Tot die tijd mag Reinald I zich niet met zijn graafschappen inlaten. De Vlaamse graaf neemt daarbij geen halve maatregelen en stelt Gelre onder het bewind van zijn eigen ambtenaren. Zo wordt de heer van Valkenburg, een vriend van Reinald I, aangesteld als stadhouder. Echter tot groot ongenoegen van de Gelderse edelen en steden, die nu indirect Reinald I's oorlogskosten moeten betalen. Reinald I beseft met de graaf van Vlaanderen het paard van Troje binnen te hebben gehaald. Gelre wordt kaalgeplukt.

'Nieuwe' stadsrechten

Door aan de steden met terugwerkende kracht allerlei rechten toe te kennen die nog niet op papier staan probeert Reinald I de grootste schade te voorkomen. Hierbij verliest Reinald I zijn eigen belang niet uit het oog, want allerlei onduidelijke rechten en plichten uit het verleden worden nu ten voordele van de graven van Gelre vastgelegd. De vos Reynaerde weet immers dat er aan de verpanding ooit een einde zal komen.

Voor de steden Hattem en Staverden vraagt Reinald I toestemming voor de stadsrechtverlening aan hertog Jan II van Brabant in diens functie als leenheer van de Veluwe. Maar deze formaliteit zal mede ingegeven zijn door Reinald I's zwakke positie. Hertog Jan II van Brabant kan zich niet herinneren dat hij een dergelijk gebied in leen heeft. Reinald I wenst echter geen nieuw conflict over de Veluwe, zoals zijn voorgangers. De lange reeks valse oorkondes wordt waarschijnlijk

geproduceerd in klooster Betlehem. Reinald I mag zich niet actief met het bestuur van zijn graafschap bemoeien tijdens de verpanding, dus alle oorkondes worden geantidateerd.

Wapen Jan II van Brabant

Jan II hertog van Brabant

Jan II (27 september 1275 - Tervuren, 27 oktober 1312), bijgenaamd de Vreedzame, was hertog van Brabant en Limburg van 1294 tot aan zijn dood. Hij is bijgezet in de Kathedraal van Sint-Michiël en Sint-Goedele te Brussel.

Hij was een zoon van Jan I en Margaretha van Dampierre.

Op het binnenlandse vlak had hij af te rekenen met sociale onrust in de steden, waarbij hij het patriciaat steunde. In 1306 versloeg hij de opstandige Brusselse ambachtslieden.

Op het einde van zijn leven moest hij, door de toenemende macht van de steden en de deplorabele toestand van de financiën, in het Charter van Kortenberg (27 september 1312) grote concessies doen aan de standen.

De Vlamingen zijn uiteraard uit op gewin. Daartoe wordt door Vlaamse ambtenaren een centrale administratie ingevoerd, waar overigens de Gelderse graven later veel profijt van zullen hebben. De steden worden ondanks de 'nieuwe' oorkondes uitgeknepen. In 1296 schrijft Reinald I een meterslange klacht over de uitbuitingspolitiek van de Vlamingen.

In 1290 weet Reinald I vlak na de verpanding van de Rooms-Koning gedaan te krijgen dat hij met het bestuur in Oost-Friesland en andere Friese gebieden wordt beleend. Als Rooms-Koning Rudolf van Habsburg in 1294 overlijdt, probeert Reinald I zelf om Rooms-Koning te worden. Zijn schoonvader wil hem echter niet steunen, gezien de afhankelijke positie die Reinald I heeft.

Einde aan de verpanding

Beroofd van zijn landsheerlijke inkomsten moet Reinald I geregeld grote sommen van zijn schoonvader bijlenen. Deze vermaant Reinald I om toch eens wat zuiniger aan te doen, omdat hij anders nooit de pandschap in zal lossen. Reinald I weet zich toch binnen de gestelde termijn van vijf jaar van zijn zwaarste last bevrijd, als hij door keizer Rudolf I van Habsburg in staat wordt gesteld om de graaf van Vlaanderen terug te betalen. De keizer heeft geen belang bij een vleugellam Gelre. Hij probeert in het roerige noordwesten van zijn rijk evenwicht te handhaven tussen zijn leenmannen. Een keizerlijke verdeel-en-heerspolitiek. Het zal echter tot 1311 duren, voordat alle kosten terugbetaald zijn. Er breekt een tijd van vrede aan.

Reinald I wijdt zich tijdens de verpanding van zijn goederen aan de ontwikkeling van de landbouw. Veel landbouwgrond wordt in deze tijd ontgonnen. Tevens worden er waterschappen opgericht om waterlopen te reguleren, waar Reinald II ook veel aandacht aan geeft.

Activiteiten in de Achterhoek

In 1277 verleent Reinald I stadsrechten aan Groenlo. Deze stadsbrief is het eerste bewijs dat Reinald I ernaar streeft om de rechten van de steden in zijn gebied te stoelen op de Zutphense stadsrechten, om overal een gelijke landsheerlijke politiek in te voeren.

Door zijn 'buitenlandse' ambities is Reinald I nauwelijks actief in de Achterhoek. Zelfs het strategisch belangrijke Bredevoort laat hij in 1316 links liggen. Mede door het pandschap wordt zijn gebied in De Graafschap niet groter.

Rijksdagvonnis in 1310

Reinald I weet dat hij binnenkort zijn pandschap volledig in kan lossen, zodat hij alleen nog met de stadsbrieven van de steden in de maag zit. Hij kan ze niet zelf herroepen; dat zou vreemd staan. De vos Reynaerde heeft een sluw plan verzonnen. In 1310 lokt hij een Rijksdagvonnis uit versus de steden om de macht van de steden in te dammen. Zo worden de rechten van de steden, toegekend in de valse oorkondes, grotendeels teniet gedaan. Er is namelijk geen toestemming aan de leenheer, koning Hendrik VII, gevraagd. Zutphen blijft dit lot bespaard, doordat het allodiaal bezit van de graven van Zutphen zou zijn. Meteen na de uitspraak verleent Hendrik VII de koninklijke machtiging om de nietig verklaarde stadsbrieven door nieuwe te vervangen. Zo wordt het gezichtsverlies voor Reinald I beperkt, maar de geest is uit de fles. In de jaren daarna weet niemand meer wat echt of vals is. Bovendien zal dit gekonkel het vertrouwen van de steden in Reinald I ernstig hebben geschaad, hetgeen hem later op zal breken.

In 1311 heeft de hertog van Brabant nog steeds geen belangstelling voor de Veluwe. Hij verzuimt de aan de bisschop van Utrecht verschuldigde leenhulde te doen, zodat deze de Veluwe rechtstreeks aan Reinald I in leen geeft. Daarmee is deze oude kwestie eindelijk beslist.

Gelre wordt een land

Langzamerhand wordt de territorialisering van het graafschap Gelre voltooid. De invloed hiervan ziet men terug in de naam waarmee Reinald I zich tooit: graaf van Gelre en Zutphen. Een combinatie van twee zelfstandige titels; de eerste komt van Gelre en de tweede van Zutphen. Dit impliceert dat er een graafschap Zutphen is. In 1299 vat Reinald I zijn bezittingen samen met de benaming "hereditas paterna et comitia Zutphaniensis". In deze oorkonde wordt met één pennestreek de Sint-Walburgiskerk met alle gronden tot een eigenkerk van de graven van Zutphen gebombardeerd. In de mist van het verleden is men vergeten dat de graven van Zutphen eigenlijk leenheren zijn van de bisschop van Utrecht. En die heeft op zijn beurt de goederen in leen van de koning.

Langzamerhand is er een omslag in de naam "van Gelre en Zutphen" te bespeuren. Is het eerst een territorium dat naar de graaf is vernoemd, nu wordt het een land waarnaar de graaf is vernoemd. Deze omslag verloopt geleidelijk en Gelre en Zutphen worden in een personele unie, namelijk de graaf van Gelre en Zutphen, verenigd.

Verheffing tot rijksvorst

Inmiddels begint de tijd te dringen om een opvolger te krijgen. Maragaretha van Vlaanderen schenkt Reinald I twee dochters, maar geen zoon. Reinald I heeft daarmee dezelfde dynastieke zorgen als zijn vader Otto II een halve eeuw eerder. Dat betekent dat Gelre voor zijn nakomelingen verloren gaat, met uitzondering van de allodiale bezittingen. Destijds mogen de dochters van Otto II erven, maar dat recht moet door iedere keizer opnieuw worden toegezegd. De relatie met de keizer is echter slecht. Toch weet Reinald I uiteindelijk van Rooms-Koning Adolf van Nassau op 21 januari 1295 de toezegging gedaan te krijgen. Maar waarschijnlijk wordt in dit jaar Reinald II, de vurig gewenste opvolger, geboren.

Van keizer Heinrich VII mag hij op eigen gezag tol heffen en jaarmarkten aan steden schenken. Keizer Friedrich III van Habsburg verheft Reinald I op 1 augustus 1317 tot Duits rijksvorst (Princeps Imperii), zodat hij in rang nu boven alle Gelderse edelen, inclusief de bannerheren, staat. Alle voormalige keizerlijke rechten in zijn gebied mag hij nu zelf uitvoeren.

Helaas voor Reinald I komt er niets van de officiële ceremonie terecht, want de keizer wordt verslagen en heeft niets meer te zeggen. De toezegging is dus niets waard. Niettemin is Zutphen met alle falsificaties nu vrij bezit van de graaf van Gelre geworden.

Wroeging, berouw en tweestrijd

Al zijn het voorspoedige jaren voor zijn gebied, met Reinald I zelf gaat het steeds minder goed. De hoofdwond die hij in de slag bij Woeringen oploopt, wil niet genezen en zijn geest lijdt daar onder. Hij wordt steeds bedroefder en somberder en deze depressies duren steeds langer. Zijn

enige zoon, Reinald II, heeft hij niet in de hand. Zijn zoon bekritiseert hem over iedere beslissing die hij neemt en zet de edelen en steden tegen hem op. De voortdurende onenigheid verbittert de graaf. Daarbij komt de wroeging die hij heeft over het vele bloed dat hij heeft vergoten in het begin van zijn carrière.

Door grote schenkingen aan kerken en kloosters probeert hij berouw te tonen voor zijn zonden. Hij hoopt zo een plaats in de hemel veilig te stellen. Zijn zoon Reinald II ziet zijn erfenis danig slinken en weet enkele edelen en steden achter zich te krijgen die het eveneens oneens zijn met Reinald I's beleid. Het komt tot een burgeroorlog, waarbij in de Betuwe wordt gevochten. Dankzij bemiddeling van graaf Willem van Holland op een vergadering van Gelderse edelen en steden wordt op 3 september 1318 de vrede getekend. Deze vergadering is het oudste voorbeeld waarbij edelen en steden samenkomen om de Gelderse belangen te behartigen. Het is daarmee niet meer een gebied dat naar een graaf is vernoemd, maar een gebied met een eigen identiteit: 'Gelreland'. Besloten wordt dat beide Reinalden een deel van het bewind uitvoeren en beiden een vast jaargeld daarvoor krijgen. Vader en zoon beloven zich daaraan te onderwerpen.

Reinald-1 Krankzinnig verklaard

In 1320 vertonen Reinald I's depressies tekenen van krankzinnigheid. Men ontnemt hem zijn bestuursbevoegdheid en sluit hem op in kasteel Montfort in Limburg. Zijn spilzucht, misschien voortkomend uit zijn verwende jeugd, breekt hem uiteindelijk op. Ondanks zijn hechtenis wordt hij vorstelijk behandeld. Nog zes droevige jaren resten hem in Montfort, terwijl zijn ziekte verergert. Na bijna een halve eeuw over Gelre te hebben geregeerd overlijdt hij op 9 oktober 1326 en wordt opgevolgd door zijn zoon Reinald II. Hij wordt begraven in klooster Graefenthal naast zijn beide vrouwen Ermgard en Margaretha, die na 1328 is overleden.

Albrecht I van Habsburg

(Rheinfelden, juli 1255 - Königsfelden (Zwitserland), 1 mei 1308) was hertog van Oostenrijk en van Stiermarken, eerst met zijn broer Rudolf en vanaf 1283 alleen. Hij was de oudste zoon en het tweede kind van Rudolf I van Habsburg (1218-1291), graaf van Habsburg, landgraaf van Opper-Elzas (1237-1273), Rooms koning (1273-1291), en van [Gertrude van Hohenburg](#) (rond 1230-1281).

Op 9 augustus 1299 verlooft Elizabeth zich met Godfried van Brabant, heer van Aerschot. In 1314 wordt o politieke redenen voorgenomen dat zij met hertog Albrecht II van Oostenrijk zal trouwen, maar tot een huwelijk komt het beide keren niet. Teleurgesteld wijdt zij haar leven aan God; zij wordt abdis van het klooster Sint-Clara in Keulen.

Rooms-koning Albrecht I van Oostenrijk

Regeerperiode	1298 - 1308
Verkiezing	23 juni 1298 in Frankfurt
Kroning	25 juli 1298 in Aken
Voorganger	Adolf I van Nassau
Opvolger	Hendrik VII van Luxemburg

Hertog van Oostenrijk en Stiermarken

Regeerperiode	1282 - 1298
Mederegent	Rudolf II (1282 - 1283)
Voorganger	Rudolf I
Opvolger	Rudolf III

Huis	Habsburg
Vader	Rudolf I
Moeder	Gertrude van Hohenburg
Geboren	juli 1255 Rheinfelden, Voor-Oostenrijk
Gestorven	1 mei 1308 - Königsfelden, Voor-Oostenrijk

Echtgenote Elisabeth van Karinthië
Religie Rooms-katholiek

Wapenvoerder: Aartshertog Albrecht van Oostenrijk

Een samengesteld Wapenschild: Gevierendeeld: 1, 2 en 4 bevatten dezelfde onderdelen als het wapenschild van zijn oom, Koning Philips II van Spanje. Het eveneens gevierendeelde 1e kwartier bevat de blazoenen van Hongarije en Bohemen (zie het wapenschild van Matthias van Oostenrijk).

Wapenvoerder: Aartshertog Albrecht (Albertus) van Oostenrijk, geb. Neustad 1559, overl. Brussel 1621. Kardinaal en aartshertog van Toledo, daarna soeverein stadhouder van de Nederlanden. Hij was de derde zoon van keizer Maximiliaan II en Maria van Oostenrijk.

In 1274 huwde hij met Elisabeth van Karinthië (rond 1262-1313), dochter van graaf Meinhard II van Gorizia-Tirol (1238-1295) en van Elisabeth van Beieren (1227-1293).

Nadat hij zijn voorganger [Adolf I van Nassau](#) vermoord had, werd Albrecht op zijn beurt gekozen tot Rooms koning in 1298. Hij werd erkend door paus Bonifatius VIII, maar kreeg niet de tijd om tot keizer gekroond te worden.

De macht van de Duitse koningen was na de Investituurstrijd danig beperkt, wat duidelijk bleek toen Albrecht in 1300 naar Nijmegen toog om zich met de opvolging van Jan I van Holland te bemoeien. Hij werd weggejaagd door een leger onder leiding van de nieuwe graaf van Holland, Jan II van Avesnes.

Albrecht was even getalenteerd als zijn vader, maar in tegenstelling tot zijn vader ontbrak het hem aan menselijke warmte en aan gevoel voor humor. Dat is waarschijnlijk de reden dat Albrecht nooit zo populair werd zoals Rudolf. Ook zijn afschrikwekkend uiterlijk deed meer kwaad dan goed (hij verloor in 1295 een oog). Al snel zou Albrecht veel vijanden maken, waaronder zijn schoonbroer Wenceslaus III van Bohemen.

Hij werd vermoord door zijn neef Jan van Habsburg (1290-1313), postume zoon van zijn broer Rudolf, die niet de door Albert afgesproken compensaties had gekregen.

Uit dit huwelijk werden 11 kinderen geboren:

1. Anna van Habsburg (1280-19 maart 1327), trouwde:
 - in 1295 met markgraaf Herman III van Brandenburg (rond 1280-1308)
 - in 1310 met hertog van Breslau Hendrik VI van Silezië-Liegnitz (1294-1335)
2. Agnes van Habsburg (18 mei 1281-10 juni 1364), trouwde:
 - in 1296 met koning Andreas III van Hongarije (rond 1265-1301)
3. Rudolf III van Oostenrijk, de Goede (rond 1282-4 juli 1307), hertog van Oostenrijk (1298-1307) en koning van Bohemen (1306-1307), trouwde:
 - in 1300 met Blanche van Frankrijk (1278-19 maart 1305), dochter van Filips de Goede
 - in 1306 met Elisabeth Piast (1288-1335), koningin van Polen (1300-1305)
 -
4. Elisabeth van Habsburg (rond 1285-19 mei 1353), regentes van het hertogdom Lotharingen (1329-1331), trouwde:
 - in 1306 met hertog Ferry IV van Lotharingen (1282-1329)
5. Frederik de Schone (1289-13 januari 1330), hertog van Oostenrijk en van Stiermarken (1306-1330), Rooms tegenkoning (als Frederik III, 1314-1322), trouwde:
 - in 1315 met Isabella van Aragón (1305-1330)
6. Leopold VII van Oostenrijk, de Glorierijke, (4 augustus 1290-28 februari 1326), hertog van Oostenrijk en van Stiermarken (1308-1326), trouwde:
 - in 1315 met Catherina van Savoie (rond 1298-1336), dochter van hertog Amadeus V van Savoie

7. Catharina van Habsburg (oktober 1295-18 januari 1323), trouwde:
 - in 1316 met [Karel van Calabrië](#) (1298-1328), hertog van Calabrië (1309-1328) en vice-koning van Napels
8. Albert II van Oostenrijk de Wijze (12 december 1298-16 augustus 1358), hertog van Oostenrijk (1330-1358), hertog van Karinthië, hertog van Krain (1335-1336), trouwde:
 - in 1321 met Johanna van Pfirt (rond 1300-1351), gravin van Pfirt
9. Hendrik van Habsburg (1299-3 februari 1327), trouwde:
 - in 1314 met Elisabeth van Virneburg (rond 1303-1343)
10. Otto van Oostenrijk (23 juli 1301-17 februari 1339), trouwde:
 - in 1325 met Elisabeth van Beieren (rond 1306-1330)
 - met Anna van Luxemburg (1323-1338);
11. Judith van Habsburg (na 1302-1329), trouwde:
 - op 26 maart 1319 met graaf Lodewijk VI van Öttingen (overleden 1346).

